

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΜΑΘΗΜΑ : Νέα Ελληνικά
ΤΑΞΗ : Α' Ενιαίου Λυκείου
ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ : Αντιγόνη Χατζητοφαλλή
Μαρία Κωνσταντίνου
Μαρία Ιακώβου
Κυριακή Κυριάκου

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ : 30 / 05 / 03

ΧΡΟΝΟΣ : 2,5 ώρες

Αυτό το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από έξι (6) σελίδες .

ΜΕΡΟΣ Α' : ΕΚΘΕΣΗ (Μον . 40)

Να αναπτύξετε ΕΝΑ από τα ακόλουθα τρία θέματα (έκταση 500 περίπου λέξεις) :

- 1 . « Στο διάλογο δοκιμάζεται η ικανότητα του ανθρώπου να παρακολουθεί τις σκέψεις των άλλων , να αξιολογεί , να τροποποιεί ή να συμπληρώνει τις δικές του απόψεις . Όπου δεν ανθίζει ο διάλογος εκεί βασιλεύει ο μαρασμός και όπου διακόπτεται ο διάλογος επικρατεί ασυνεννοησία » .
Να στηρίζετε την πιο πάνω θέση κάνοντας αναφορά στη σημασία του διαλόγου στη ζωή των ανθρώπων και στις σχέσεις των λαών καθώς και στις προϋποθέσεις για ένα γόνιμο και εποικοδομητικό διάλογο .
- 2 . « Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας είναι φως και φωτιά . Πρέπει να τα υποτάξουμε στην ανθρωπιά , πριν μας υποτάξουν με ποικίλους τρόπους και μας υποδουλώσουν » .
Να σχολιάσετε την πιο πάνω θέση κάνοντας αναφορά στις θετικές και αρνητικές επιπτώσεις από τη λειτουργία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας .
- 3 . α . Να γράψετε μια επιστολή σ ' ένα φίλο σας στην οποία να αφηγήσετε ένα κατόρθωμά σας που κανένας δεν πίστευε πως θα μπορούσατε να κάνετε .
β . Να αναπτύξετε σε μια παράγραφο τους λόγους που επιβάλλουν την αναγκαιότητα της γλωσσομάθειας .

ΜΕΡΟΣ Β' : ΑΔΙΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ – ΓΛΩΣΣΑ (Μον . 20)

Να απαντήσετε σε **ΟΔΕΣ** τις ερωτήσεις .

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η αρμονική συμβίωση των λαών της γης και η ειρηνική συνύπαρξή τους προϋποθέτουν την ύπαρξη κανόνων που να διέπουν τις μεταξύ τους σχέσεις και να ρυθμίζουν τις όποιες διαφορές αναφύονται από τις ποικίλες συμπεριφορές τους. Δυστυχώς η ανθρώπινη συμπεριφορά, είτε προβάλλει ως ατομική είτε ως συλλογική, χαρακτηρίζεται, τις περισσότερες φορές, από την τάση της υπεροψίας, η οποία και επιμένει, βίαια πάντοτε, να επιβάλει τις θελήσεις της. Και οι θελήσεις αυτές δεν έχουν ποτέ ρομαντικό περιβλήμα. Αντίθετα εκφράζουν τη βαναυσότητα και το αδόξαστο των οικονομικών συμφερόντων, που, όταν εκδηλώνονται σε διακρατικό επίπεδο, δημιουργούν τα γενεσιουργά αίτια των συγκρούσεων, που η χειρότερη μορφή τους είναι οι πόλεμοι.

Μπροστά στον κίνδυνο αυτόν, το αδηφάγον τέρας, που είναι ο άνθρωπος, προσπάθησε μέσα από διεθνείς συνεννοήσεις και συσσωματώσεις να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις αναστολής ή ματαίωσης των οποιωνδήποτε έκνομων ενεργειών οι οποίες θα διατάρασσαν την παγκόσμια ειρήνη. Μέσα από την εκπροσώπηση των κρατών στα διεθνή αυτά φόρουμ είναι δυνατόν να προληφθούν ενέργειες ή επιβουλές διαταρακτικές της διεθνούς ειρήνης. Οι Διεθνείς Οργανισμοί αυτόν τον σκοπόν έχουν και αυτόν πρέπει να υπηρετούν.

Ο προηγούμενος εικοστός αιώνας με τις ταχύτατες και ραγδαίες εξελίξεις που παρατηρήθηκαν και που αντικατέστησαν τις αργόσυρτες διαδικασίες των προηγούμενων αιώνων, αλλά και με τις δυσάρεστες εμπειρίες των δύο μεγάλων πολέμων και των αμέτρητων μικρότερων, στάθηκε ο αιώνας που έθεσε τα θεμέλια της παγκόσμιας συνεννόησης. Στη διάρκειά του δημιουργήθηκαν οι περισσότεροι, μεγάλης ή μικρής εμβέλειας, Οργανισμοί, που σκόπευαν στην πρόληψη εκδήλωσης βίαιων γεγονότων μεταξύ των κρατών.

Η Κοινωνία των Εθνών στο μεσοπόλεμο επεχείρησε κάποια βήματα που τελικά δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ύστερα από το δεύτερο και πιο βάνανσο πόλεμο, ιδρύθηκε ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.), περισσότερο φιλόδοξος από την πρώτη, και με πιο σταθερά και σίγουρα βήματα. Μαζί με τους ποικίλους υποοργανισμούς του ο Ο.Η.Ε. φώτισε τα μεταπολεμικά σκοτάδια κι έδωσε ελπίδες στους λαούς της γης. Σημαντικό το έργο του κι άλλες τόσες οι αποτυχίες του. Αποτυχίες που πλέον έχουν, στα τελευταία χρόνια, γίνει καθεστώς, γιατί ύστερα από την κατάρρευση του αντίπαλου δέους, που διατηρούσε την ισορροπία του τρόμου, ο Ο.Η.Ε., το επιθυμούμε ή όχι, βρίσκεται έρμαιο των θελήσεων της μοναδικής πλέον κοσμοκράτειρας δύναμης, στην αγκαλιά της οποίας βρίσκεται και η έδρα του.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας, που ως το πλέον ευέλικτο όργανό του προορίζεται για τη λήψη ταχύτατων αποφάσεων, έχει περιέλθει σε ανυποληψία, αφού διοχετεύονται σ' αυτό οι αποφάσεις της υπερδύναμης και με την επίφαση δημοκρατικότητας εγκρίνονται. Στην ουσία τίποτα δεν περνά χωρίς την έγκριση της μοναδικής κοσμοκράτειρας. Τα όποια βήματα προόδου έκανε ο άνθρωπος και η ανθρωπότητα γρήγορα πέρασαν στα χέρια των άνομων συμφερόντων, που διαστρεβλώνοντάς τα, τα καθιστούν εργαλεία της δικής τους πολιτικής βούλησης. Η ιστορία είναι γεμάτη από τέτοια παραδείγματα.

(Οι Διεθνείς Οργανισμοί και η Νέα Τάξη των πραγμάτων , Γ . Μουγογιάννη)

1. Ποιοι λόγοι διαταράζουν την αρμονική συμβίωση των λαών της γης και πώς οι άνθρωποι προσπάθησαν να καθιερώσουν τη διεθνή ειρήνη σύμφωνα με την άποψη του συγγραφέα στο πιο πάνω κείμενο ;
(Μον. 5)
2. Ποιο ρόλο μπορεί να διαδραματίσει το σχολείο στην καθιέρωση της ειρήνης και την απαλλαγή από τον εφιάλτη του πολέμου ;
(Μον. 5)

ΓΛΩΣΣΑ

Όλες οι λέξεις είναι υπογραμμισμένες στο κείμενο για κατανόηση .

1. Να σχηματίσετε άλλες σύνθετες λέξεις αντικαθιστώντας το α' συνθετικό των πιο κάτω σύνθετων λέξεων (μια για κάθε λέξη).

(Μον. 4)

επιμένει
προληφθούν
εκφράζουν
εγκρίνονται

2. Να δώσετε ένα αντίθετο για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις .

(Μον. 3)

συλλογική
ραγδαίες
σταθερά

3. Να δώσετε ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις πιο κάτω λέξεις .

(Μον . 3)

βαναυσότητα
αναφύονται
σκόπευαν

ΜΕΡΟΣ Γ' : ΔΙΔΑΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ (Μον. 40)

Να απαντήσετε σε ΟΛΕΣ τις ερωτήσεις .

ΚΕΙΜΕΝΟ 1^ο

Ή που τον γροικά ο Διενής αρκώθην κι εθυμώθην.
— «Για μεν το λέεις, Χάροντα, για μεν το συντυχάννεις!»
Ήερκές, ήερκές επκιάσασιν και στην παλιώστραν πάσιν.
Και κεί 'νι που 'παλιώννασιν τρεις νύχτες, τρεις ημέρες.
Κει πόπκιαννεν ο Χάροντας τα γαίματα 'πυτούσαν,
Κει πόπκιαννεν ο Διενής τα κόκκαλα ελιούσαν.
Κει πόνωσεν ο Χάροντας, πως εννά τον νικήσει,
επολοήθην κι είπεν του του Διενή και λέει:
— «Και χάμνα, χάμνα, Διενή, για να μεταπκιάστούμεν.»
Κι εχάμνησεν ο Διενής, για να μεταπκιάστούσιν.

Χρυσός ατός εγίνηκεν, στους ουρανοὺς, κι ἐξέην,
κι ἀννοιξεν τες αλάτες του και τον Θεόν δοξάζει.
— «Δοξάζω σε, καλέ θεέ, που 'σαι στα ψηλωμένα,
καμιά βουλή 'εν γένεται με δίχως σου εσέναν.
Αντρειωρκές που τόδωσες και πώς να σου τον φέρω;»
— «Και πκιάσε, πκιάσε, Χάροντα, και τούτην την θεότην
του Διενή την έπαρε κι έρκεται ταπισόν σου.»
Και πκιάννει, πκιάνν' ο Χάροντας και κείνην την θεότην,
του Διενή την έδειξεν, και ππέφτει στο κρεβάτιν.

(Το Τραούιν του Διγενή , ακριτικό δημοτικό τραγούδι)

1. Να περιγράψετε με δικά σας λόγια και να χαρακτηρίσετε τον τρόπο με τον οποίο ο Χάροντας κατορθώνει να νικήσει τελικά το Διγενή σύμφωνα με το πιο πάνω απόσπασμα .

(Μον. 5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2°

Ο Πειρασμός

Έσθησ' ο Έρωτας χορό με τον ξανθόν Απρίλη,
Κι η φύσις ήθελε την καλή και τη γλυκιά της ώρα,
Και μες στη σκιά που φούντωσε και κλει δροσιές και μόσχους
Ανάκουστος* κιλαϊδισμός και λιποθυμισμένος.
Νερά καθάρια και γλυκά, νερά χαριτωμένα, 5
Χύνονται μες στην άβυσσο τη μοσχοβολισμένη,
Και παίρνουνε το μόσχο της, κι αφήνουν τη δροσιά τους,
Κι ούλα στον ήλιο δείχνοντας τα πλούτια της πηγής τους,
Τρέχουν εδώ, τρέχουν εκεί, και κάνουν σαν αηδόνια.
Έξ' αναβρύζει κι η ζωή σ' γη, σ' ουρανό, σε κύμα. 10
Αλλά σης λίμνης το νερό, π' ακίνητό 'ναι κι άσπρο,
Ακίνητ' όπου κι αν ιδείς, και κατάσπρ' ως τον πάτο,
Με μικρόν ίσκιον άγνωρον έπαιξ' η πεταλούδα,
Που 'χ' ευωδίζει τς ύπνους της μέσα στον άγριο κρίνο.
Αλαφροϊκιωτε* καλέ, για πες απόψε τι 'δες 15
Νύχτα γιομάτη θαύματα, νύχτα σπαρμένη μάγια!
Χωρίς ποσώς γης, ουρανός και θάλασσα να πνένε,
Ουδ' όσο κán' η μέλισσα κοντά στο λουλουδάκι,
Γύρου σε κάτι ατάραχο π' ασπρίζει μες στη λίμνη,
Μονάχο ανακατώθηκε το στρογγυλό φεγγάρι, 20
Κι όμορφη βγαίνει κορασιά' ντυμένη με το φως του.

(Ελεύθεροι Πολιορκημένοι , Σχεδιάσμα Γ απόσπασμα 6 , Διονύσιου Σολωμού)

1. Να δικαιολογήσετε τον τίτλο του πιο πάνω αποσπάσματος αφού λάβετε υπόψη και τους πιο κάτω στίχους του αποσπάσματος 2 από το σχεδιάσμα Β' :

« Όποιος πεθαίνει σήμερα χίλιες φορές πεθαίνει .

Τρέμ' η ψυχή και ξαστοχά γλυκά τον εαυτό της.»

(Μον. 5)

2. Σε ποια λογοτεχνική σχολή ανήκει ο Διονύσιος Σολωμός και ποιες επιδράσεις δεχτηκαν οι λογοτέχνες της συγκεκριμένης σχολής ; (Μον . 5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 3°

Εκεί, ακούομεν αΐφνης, πλησίον της θύρας, βροντώδη Τούρκου φωνήν.

– Ας ίδωμεν πριν φύγωμεν, τι έχει εις αυτήν την αποθήκην.

Έκαμα τον σταυρόν μου. Κρύος ιδρώς με περιέχυσεν.

Η θύρα του σταύλου έτριξε και ηνοίχθη, και εις το άνοιγμά της είδα Τούρκου μορφήν φοβεράν. Εκράτει ξίφος γυμνόν εις την μίαν χείρα, εις δεν την άλλην ράβδον, και από της άκρας της ράβδου εκρέματο λύχνος, το δε φως του λύχνου εφώτιζε του Τούρκου το πρόσωπον, και όπισθεν των ώμων του άλλαι Τούρκων κεφαλαί έρριπτον περίεργα εντός του σκοτούς βλέμματα.

Εκαθήμην κατά γης εις το βάθος του σταύλου, αντίκρυ της εισόδου. Χίλια έτη να ζήσω, δεν θα λησμονήσω την αποτρόπαιον εκείνην οπτασίαν!

Αναπνοή εντός του σταύλου δεν ηκούετο. Ο Τούρκος εκτείνει τον πόδα, προχωρεί εν βήμα... Αντήχησε διά μιας ο πάταγος υδάτων πατουμένων και βλάσφημος του Τούρκου εκφώνησις. – Μόνον βρώμαι είναι εδώ. Δεν έχει τίποτε. Πηγαίνωμεν!

Η θύρα εκλείσθη μετά κρότου και οι Τούρκοι ανεχώρησαν. Εσώθημεν! Εν βήξιμον, εις στεναγμός ηδύνατο να μας προδώση. Αλλ' ο Θεός μάς ελυπήθη και ηυδόκησε να μας διαφυλάξη, η δε σωτηρία μας την ώραν εκείνην μας εφάνη ως αγαθός δια το μέλλον οίώνός και επεριμέναμεν με πλειότερον ήδη θάρρος της δοκιμασίας μας το τέλος.

(Λουκίης Λάρας , Δημήτριου Βικέλα)

1. α . Πού βρίσκονται τα πρόσωπα του πιο πάνω αποσπάσματος και γιατί ;
β . Ποια η ψυχολογική τους κατάσταση τόσο κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού τους εκεί όσο και κατά τη διάρκεια της φυγής τους ; (Μον. 5)

ΚΕΙΜΕΝΟ 4°

Σαν εξαφνα, ώρα μεσάνυχτ', ακουσθεί
αόρατος θίασος να περνά
με μουσικές εξαΐσιες, με φωνές—
την τύχη σου που ενδίδει πια, τα έργα σου
5 που απέτυχαν, τα σχέδια της ζωής σου
που βγήκαν όλα πλάνες, μη ανοφέλετα θρηνησεις.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που φεύγει.
Προ πάντων να μη γελασθείς, μην πεις πως ήταν
10 ένα όνειρο, πως απατήθηκεν η ακοή σου;
μάταιες ελπίδες τέτοιες μην καταδεχθείς.
Σαν έτοιμος από καιρό, σα θαρραλέος,
σαν που ταιριάζει σε που αξιώθηκες μια τέτοια πόλι,
πλησίασε σταθερά προς το παράθυρο,
15 κι άκουσε με συγκίνησιν, αλλ' όχι
με των δειλών τα παρακάλια και παράτονα,
ως τελευταία απόλαυσι τους ήχους,
τα εξαΐσια όργανα του μυστικού θιάσου,
κι αποχαιρέτα την, την Αλεξάνδρεια που χάνεις.

(Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον , Κ. Π. Καβάφη)

Με ποιους συγκεκριμένους τρόπους καλεί ο ποιητής τον Αντώνιο να αντιμετωπίσει τον επερχόμενο θάνατο στο πιο πάνω ποίημα και γιατί ;

(Μον . 5)

2 . Τι συμβολίζουν στο πιο πάνω ποίημα οι λέξεις :

- α . Αντώνιος
- β . Αλεξάνδρεια

(Μον . 5)

Λογοτεχνικό βιβλίο

1 . Στο βιβλίο « Αιολική Γη » προβάλλει έντονα ο άρρηκτος δεσμός των ανθρώπων με τη φύση. Να τεκμηριώσετε την άποψη αυτή περιγράφοντας δύο σχετικές σκηνές από το έργο .

(Μον . 5)

2 . Η γιαγιά γέρνει το κεφάλι της να το ακουμπήσει στα στήθια που την προστατέψανε όλες τις μέρες της ζωής της. Κάτι την μπλοκάρει και δεν μπορεί να βρει το κεφάλι ησυχία: Σαν ένας βόλος να είναι κάτω απ' το πουκάμισο του γέροντα.

- Τι είναι αυτό εδώ; ρωτά σχεδόν αδιάφορα.

Ο παππούς φέρνει το χέρι του. Το χώνει κάτω απ' το ρούχο, βρίσκει το μικρό ξένο σώμα που ακουμπά στο κορμί του και που ακούει τους χτύπους της καρδιάς του.

- Τί είναι;

- Δεν είναι τίποτα, λέει δειλά ο παππούς, σαν παιδί που έφταιξε. Δεν είναι τίποτα.

Λίγο χώμα είναι. |

(Αιολική Γη , Ηλία Βενέζη)

α . Τι θέλει να τονίσει ο Ηλίας Βενέζης με την πιο πάνω σκηνή ;

β . Να γράψετε και να αιτιολογήσετε τρία συναισθήματα που σας προκαλεί η πιο πάνω σκηνή.

(Μον . 5)

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ο ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ

ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

(Λ . Ανδρονίκου)

(Θ . Ομήρου)

(Α . Χατζητοφαλή)

(Μ . Κωνσταντίνου)

(Μ . Ιακώβου)

(Κ . Κυριάκου)